

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/68/2022
Identifikačné číslo spisu:	1213201718
Dátum vydania rozhodnutia:	30.10.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Terézia Mecelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1213201718.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Terézie Mecelovej a členov senátu Mgr. Dušana Číma a JUDr. Jany Zemkovej, PhD., v spore žalobcov 1/ G. M., narodenej X. E. XXXX, R., E. XXX/XX a 2/ C. G., narodeného X. K. XXXX, E. I., L. XX, zastúpených splnomocnenkyňou Consilior Iuris s.r.o., Bratislava - mestská časť Staré Mesto, Radlinského 51, IČO: 47 231 157, proti žalovaným 1/ B. A., narodenému X. C. XXXX, R., O. XX a 2/ Y. A., narodenej X. C. XXXX, R., T. XX, obom zastúpeným splnomocnenkyňou BAJO LEGAL, s.r.o., Bratislava - mestská časť Staré Mesto, Landerevova 8, IČO: 36 860 581, o určenie, že nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiťovi, vedenom pôvodne na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 20C/16/2013, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 24. novembra 2021 sp. zn. 7Co/151/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie zamietla.

Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov dovolacieho konania vo výške určenej súdom prvej inštancie.

Odôvodnenie

1. Bývalý Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 15. januára 2019 č. k. 20C/16/2013-267 zamietol žalobu žalobcov a žalovaným priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Terajší žalobcovia 1/ a 2/ vystupovali pôvodne v konaní ako žalobcovia 2/ a 3/, žalobkyňou 1/ bola Q. G., ktorá zomrela v priebehu konania. Rozsudok právne zdôvodnil ustanoveniami § 39, § 132 ods. 1, § 133 ods. 2, § 134 ods. 2, § 552, § 588 a § 879e zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 30 ods. 2, 5 a 6 zákona č. 162/1992 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov a ustanovením § 137 písm. c/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Vécne dôvodil, že na základe zmluvy o pôžičke z 3. júla 2001 požičali žalovaní 1/ a 2/ žalobkyňi 1/ a jej teraz už nebohému manželovi (poručiťovi) sumu 13.277,57 eur (400.000 Sk), pričom táto pohľadávka bola zabezpečená zriadením záložného práva k nehnuteľnosti vo vlastníctve žalobkyne 1/ a poručiťa. Predmetom kúpnej

zmluvy z 3. júla 2001 bol prevod vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam (nachádzajúcim sa v k. ú. F.) zo žalobkyne 1/ a poručiťľa na žalovaných 1/ a 2/; vklad do katastra nehnuteľností bol povolený 24. marca 2003, pričom k návrhu na vklad pristúpili žalovaní až po tom, čo im nebola vrátená pôžička. Žalobcovia ako právni nástupcovia poručiťľa sú viazaní týmto prejavom vôle a nemôžu sa úspešne domáhať určenia, že tieto nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťľovi. Ku dňu podpisu kúpnej a záložnej zmluvy právny poriadok Slovenskej republiky neobsahoval také ustanovenie, ktoré by bránilo realizácii záložného práva prevodom vlastníckeho práva k zálohu. Inštitút tzv. zákazu prepadaného zálohu sa stal súčasťou právneho poriadku až novelou (zákon č. 552/2002 Z. z.) účinnou od 1. januára 2003. Rozhodnutie o trovách konania súd prvej inštancie právne odôvodnil ustanovením § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 a 2 CSP a vecne plným úspechom žalovaných 1/ a 2/ v konaní.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) na odvolanie žalobcov rozsudkom z 24. novembra 2021 sp. zn. 7Co/151/201 podľa § 388 CSP zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a určil, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťľovi C. G.A., a to v rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Žalobcom 1/ a 2/ priznal voči žalovaným 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Odvolací súd považoval za potrebné zodpovedať otázku platnosti kúpnej zmluvy, ktorou malo dôjsť k prevodu nehnuteľností z pôvodnej žalobkyne 1/ a jej manžela (poručiťľa) na žalovaných 1/ a 2/. Súd prvej inštancie nevzal do úvahy skutočnosť, že zmluvné strany v ten istý deň ako kúpnu zmluvu uzatvorili aj záložnú zmluvu, predmetom ktorej bolo zabezpečenie pohľadávky zo zmluvy o pôžičke, a to spornými nehnuteľnosťami, ktorých prevod bol zároveň predmetom kúpnej zmluvy. Pokiaľ v jeden deň boli medzi rovnakými subjektami uskutočnené oba právne úkony (kúpna aj záložná zmluva), ktorých predmetom boli rovnaké nehnuteľnosti, avšak s rôznymi právnymi dôsledkami (prevod aj zabezpečenie), nemožno vôľu strán výlučne posudzovať na základe toho, ako bola vyjadrená v kúpnej zmluve, ale je potrebné zohľadniť všetky okolnosti, ktoré boli podstatné pri uskutočňovaní daného právneho úkonu. Úmyslom, resp. vôľou zmluvných strán pri uzatváraní kúpnej zmluvy nebol prevod vlastníckeho práva z vlastníkov (pôvodnej žalobkyne 1/ a poručiťľa) na žalovaných, ale účelom uzavretia tejto zmluvy bolo splnenie záväzku zo zmluvy o pôžičke prevodom spornej nehnuteľnosti. Skutočnosť, že žalovaní vôľu previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti dokonali až po splatnosti pohľadávky z pôžičky, jednoznačne preukazuje, že sa jednalo výlučne o prevod nehnuteľnosti vo väzbe na vrátenie dlhu, tzv. prepadný záloh (rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo/1918/2008). Návrh na vklad vlastníckeho práva bol podaný až po splatnosti pohľadávky zo zmluvy o pôžičke, čo preukazuje, že úmyslom strán sporu pri uzatvorení kúpnej zmluvy nebol prevod vlastníckeho práva, ale dojednanie zabezpečenia pre prípad nezaplatenia pohľadávky zo zmluvy o pôžičke. Dojednanú kúpnu cenu vyhodnotil ako porovnateľnú s dlžnou sumou zo zmluvy o pôžičke s prípadným príslušenstvom, keď v kúpnej zmluve bola dohodnutá kúpna cena v sume 450.000 Sk a v zmysle zmluvy o pôžičke bola dohodnutá suma pôžičky vo výške 400.000 Sk. Dohodu o tzv. prepadnom zálohu (pactum commissorium) pred splatnosťou zabezpečenej pohľadávky možno aj pred účinnosťou novely Občianskeho zákonníka (účinné od 1. januára 2003) považovať za neplatnú podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka z dôvodu, že právny úkon svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu. Na podporu týchto záverov poukázal na rozhodovaciu činnosť Najvyššieho súdu Českej republiky, ako aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) z 1. novembra 2009 sp. zn. 2MCdo/2/2006. Za situácie, keď aj sami žalovaní 1/ a 2/ presvedčivo nespochybnili, naopak potvrdili, že účelom kúpnej zmluvy bola dohoda o prepadnom zálohu, t. j. dohoda, že ich pohľadávka bude uspokojená tak, že na nich prejde vlastnícke právo k zálohu, je takáto kúpna zmluva dohodnutá v rozpore s účelom § 552 Občianskeho zákonníka v spojení s § 151a až 151j Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase uzavretia kúpnej zmluvy. Kúpna zmluva z 3. júla 2001 je s poukazom na ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka absolútne neplatná z dôvodu, že svojím obsahom a účelom odporuje zákonu. Platným dojednaním zmluvných strán by bolo, keby k uzatvoreniu kúpnej zmluvy došlo po splatnosti pohľadávky zo zmluvy o pôžičke, t. j. po 3. júli 2002. Na uvedenom nič nemení ani skutočnosť, že návrh na vklad vlastníckeho práva bol podaný a podpísaný až po splatnosti pohľadávky, nakoľko v danom prípade prejav vôle dopadá na moment uzatvorenia kúpnej zmluvy. Podaná žaloba nemohla predstavovať ani šikanózy výkon práva, nakoľko žalobcovia uplatňujúci si právo v tomto konaní ho realizovali v súlade so zákonom ako aj primerane cieľu, ktorý mal

byť dosiahnutý. Rozhodnutie o trovách konania odvolací súd právne odôvodnil ustanovením § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a 2 a § 396 ods. 1 a 2 CSP a vecne plným úspechom žalobcov 1/ a 2/ v konaní.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 1/ a 2/ (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie. Dovolanie odôvodnili ustanovením § 420 písm. f/ CSP (nesprávnym procesným postupom súdu znemožňujúcim strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces) a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom v otázke, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená). Žiadali, aby odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí. Zároveň navrhli, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku. Namietali právny záver odvolacieho súdu, že kúpna zmluva z 3. júla 2001, ktorou boli prevedené nehnuteľnosti na žalovaných, je absolútne neplatná z dôvodu, že svojím obsahom a účelom odporuje zákonu. Podpísanie kúpnej zmluvy, hoci aj pred splatnosťou pôžičky, nebolo v rozpore s vtedajšou právnou úpravou, naviac, až po splatnosti pôžičky došlo k podpisu dodatku ku kúpnej zmluve (21. marca 2003), t. j. týmto okamihom sa kúpna zmluva stala perfektná. Vôľa účastníkov tejto zmluvy byť ňou viazaní bola dokonaná po jej splatnosti, a to podpisom dodatku, ako aj návrhu na vklad. Práve podpis dodatku ku kúpnej zmluve po splatnosti pôžičky odlišuje tento prípad od prípadu prejednávaneho v konaní vedenom na najvyššom súde pod sp. zn. 2MCdo/2/2006, ktorého závery tak nemožno bez ďalšieho aplikovať na túto vec. Odvolací súd dospel k nesprávnemu záveru, že nebol preukázaný úmysel strán previesť kúpnu zmluvu vlastnícke právo k nehnuteľnostiam. Za zásadné považovali zodpovedanie právnej otázky, ktorá doposiaľ nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu riešená, a to, či kúpna zmluva 3. júla 2001, podpísaná v čase pred splatnosťou pôžičky, je právnym úkonom v rozpore s § 552 v spojení s § 151a až 151j Občianskeho zákonníka v znení účinnom v čase podpisu kúpnej zmluvy, t. j. absolútne neplatným právnym úkonom, ak po splatnosti pôžičky dôjde k podpisu dodatku ku kúpnej zmluve, ktorým sa odstráni nedostatok kúpnej zmluvy. Odvolací súd tiež nesprávne právne posúdil konanie žalobcov, ktorí sa až po cca 10 rokoch a po smrti poručiteľa začali domáhať vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam, keď toto konanie nepovažoval za šikanózný výkon práva. Žalobcovia pritom neboli zmluvnými stranami zmlúv uzavretých v roku 2001 a 2003, vlastníctva sa domáhali až po smrti jednej zmluvnej strany, a to cca po 10 rokoch od nadobudnutia nehnuteľnosti žalovanými, ktorí sa starali o nehnuteľnosť ako o svoju vlastnú, vynakladali výdavky na jej údržbu a platili daň z nehnuteľnosti. Právnu otázku, ktorú žiadali od dovolacieho súdu zodpovedať, formulovali tak, či je šikanóznym výkonom práva, ktorému v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nie je možné priznať právnu ochranu, ak sa žalobcovia ako dediči začali domáhať vlastníctva k nehnuteľnostiam prostredníctvom žaloby o určenie, že vec patrí do dedičstva, v čase, kedy od prevodu nehnuteľností na žalovaných uplynulo cca 10 rokov, a to až po smrti poručiteľa ako jedného z účastníkov zmlúv. Pokiaľ išlo o tvrdené procesné vady, dovolutelia namietali nedostatky odôvodnenia napadnutého rozsudku, v ktorom absentuje vlastná úvaha odvolacieho súdu o tom, ako môže byť kúpna zmluva v rozpore s normami Občianskeho zákonníka, ktoré vôbec nezakazujú, aby sa dlžník a veriteľ, hoci aj vopred dohodli na tom, že dosiaľ nesplatená pohľadávka bude v prípade nesplnenia uspokojená prevodom vlastníctva k nehnuteľnosti, či už formou výkonu záložného práva alebo bez toho, že by sa vykonávalo záložné právo. V podanom odvolaní absentovali riadne vymedzené odvolacie dôvody, pretože žalobcovia len vymenovali odvolacie dôvody, následne sformulovali všeobecné odôvodnenie s konštatovaním nesprávnosti rozsudku súdu prvej inštancie a nechali potom už na odvolací súd, aby odôvodnenie priradil pod niektorý z uplatnených odvolacích dôvodov. Takýto postup je neprípustný pre rozpor s princípom kontradiktórnosti sporového konania, alebo aj pre rozpor so systémom neúplnej apelácie, ktorý je vyjadrený viažanosťou odvolacieho súdu uplatnenými odvolacími dôvodmi. Výrok napadnutého rozsudku trpí vážnou vadou, pretože odvolací súd priznal viac ako mohol, keď vo výroku uviedol, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi v rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Zákonný podiel poručiteľa na nehnuteľnostiach mohol byť maximálne vo výške 1 k celku.

4. Žalobcovia 1/ a 2/ sa vo vyjadrení k dovolaniu stotožnili s právnym posúdením veci odvolacím súdom a navrhli podané dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo vydané napadnuté rozhodnutie (§ 424 CSP), za splnenia tiež podmienok zastúpenia takejto strany a spísania jej dovolania v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 časť vety pred bodkočiarkou CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaných 1/ a 2/ je potrebné zamietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Žalovaní 1/ a 2/ vyvodzovali prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Dovolací súd, vychádzajúci z konštrukcie dovolacieho konania v podmienkach aktuálnej právnej úpravy civilného sporového procesu a tiež z ostatného záveru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu o prípustnosti kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 a § 421 CSP (v tejto súvislosti porovnaj uznesenie najvyššieho súdu z 21. marca 2018 sp. zn. 1VCdo/1/2018), preto pristúpil ku skúmaniu existencie dovolacích dôvodov (a tiež dôvodov prípustnosti dovolania), uplatnených dovolaním v tejto veci, podľa chronológie priradenej im ustanoveniami zákona, ktorého sú súčasťou.

8. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

10. Dovolatelia namietali nedostatky odôvodnenia napadnutého rozsudku. Ďalej uviedli, že došlo k porušeniu princípu kontradiktórnosti sporového konania (i rozpor so systémom neúplnej apelácie, ktorý je vyjadrený viazanosťou odvolacieho súdu uplatnenými odvolacími dôvodmi), keď v podanom odvolaní absentovali riadne vymedzené odvolacie dôvody, pretože žalobcovia len vymenovali odvolacie dôvody. Navyše výrok napadnutého rozsudku trpí vážnou vadou, pretože odvolací súd priznal viac, ako mohol, keď vo výroku uviedol, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručníkovi v rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP nie je významný subjektívny názor dovolaťela tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto posudzoval opodstatnenosť argumentácie žalovaných 1/ a 2/, že v konaní (pred odvolacím súdom) došlo k nim tvrdenej vade zmätočnosti.

12. Pojmovým znakom vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ CSP je, že k nej došlo nesprávnym „procesným“ postupom súdu, ktorý znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu (skôr a dnes ešte v

mimosporových konaniach stále účastníkovi konania) realizáciu jej procesných oprávnení a máriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu por. R 129/1999 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

13. K odôvodneniu rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd uvádza, že jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej len „Dohovor“), je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia.

14. Včlenením formulácie o práve na spravodlivý súdny proces do textu zákona (§ 420 písm. f/ CSP) sa požiadavky na odôvodnenie rozhodnutia neliberalizovali, ale naopak, sprísnilo (IV. ÚS 314/2020, ZNaU 69/2020).

15. V danej veci odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a určil, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručníkovi C. G., a to v rozsahu bezpodielového spoluvlastníctva manželov z dôvodov bližšie uvedených v odseku 2 tohto rozsudku konštatujúc neplatnosť kúpnej zmluvy (dôvody neplatnosti kúpnej zmluvy v odôvodnení vymedzil a poukázal i na rozhodnutie najvyššieho súdu a rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky). Z jeho odôvodnenia je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov súd vychádzal, akými úvahami sa riadil a aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. Odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutia podrobne, spôsobom zodpovedajúcim zákonu. S potrebnou presvedčivosťou vysvetlil tak všeobecné právne úvahy, ktoré mal na zreteli pri rozhodovaní, ako aj individuálne okolnosti preskúmaného prípadu, ktoré boli preukázané dokazovaním.

16. Dovolací súd považuje za potrebné ešte poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

17. Za procesnú vadu konania uvedenú v § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

18. Dovolatelia ďalej namietali, že odvolací súd mal odvolanie odmietnuť (v podanom odvolaní absentovali riadne vymedzené odvolacie dôvody). S týmto sa najvyšší súd nestotožňuje. Po preskúmaní veci, a teda i odvolania žalobcov najvyšší súd konštatuje, že odvolací súd postupoval správne, keď ich odvolanie prejednal. Treba mať na zreteli, že každé podanie je potrebné posudzovať podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP), pričom dovolací súd poukazuje i na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky, v zmysle ktorej je opakovaně súdom vyššej inštancie zdôrazňovaná potreba vyvinúť snahu pochopiť odvolateľa/dovolateľa. Z odvolania (č. l. 276 a nasl. spisu) bolo zrejmé (obsahujúc všeobecné náležitosti podania), proti ktorému rozhodnutiu smerovalo, v akom rozsahu sa napádalo, z akých dôvodov sa rozhodnutie považovalo za nesprávne (odvolacie dôvody boli vymedzené, bolo zrejmé, že nesúhlasia s právnym posúdením veci súdom prvej inštancie) a čoho sa odvolatelia domáhali.

19. Za nedôvodnú dovolací súd považoval i námietku dovolateľov (§ 420 písm. f/ CSP) vo vzťahu k výroku rozsudku odvolacieho súdu. Rozhodnuté bolo v zmysle petitu žaloby (pozn.: právna otázka vo vzťahu k petitu žaloby definovaná nebola).

20. Vada podľa § 420 písm. f/ CSP dovolacím súdom nebola zistená.

21. Žalovaní vyvodzovali prípustnosť svojho dovolania z ust. § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

22. Pokiaľ ide o vymedzenú otázku týkajúcu sa absolútnej neplatnosti právneho úkonu (kúpnej zmluvy), túto považuje dovolací súd za vyriešenú, a to rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/2/2006 (aj v tomto prípade boli uzavreté zmluva o pôžičke, kúpna zmluva, záložná zmluva), ktoré je aplikateľné aj na danú vec, ako správne konštatoval i odvolací súd. Vo veci posudzovanej v rozhodnutí sp. zn. 2MCdo/2/2006 právne následky zmluvy mali nastať až splnením podmienky, že dlžníci zo zmluvy o pôžičke nesplnia svoj dlh a dostanú sa do omeškania s jeho splnením. Najvyšší súd predmetnú vec považuje za skutkovo a právne obdobnú, pričom spomínaný dodatok ku kúpnej zmluve (uzavretý len z dôvodu doplnenia aktuálnej hodnoty nehnuteľností) na veci nič nemení a z hľadiska právneho posudzovania nezohráva žiadnu rolu.

23. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 2MCdo/2/2006 uviedol, že dohoda, ktorej skutočným zmyslom je - bez ohľadu na jej skutočné označenie - dojednanie tzv. prepadnej zálohy (uspokojenie pohľadávky záložného veriteľa tým, že mu pripadne záloh do vlastníctva), je v rozpore s účelom záložného práva takže taká zmluva je pre rozpor s účelom zákona neplatná podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka. Záložné právo totiž slúži na zaistenie pohľadávky a jej príslušenstva tým, že v prípade ich riadneho a včasného nesplnenia je záložný veriteľ oprávnený sa domáhať uspokojenia zo založenej veci. Záložné právo tak umožňuje záložnému veriteľovi, aby dosiahol uspokojenie svojej pohľadávky, ak ho riadne a včas neuspokojil dlžník, a to z výťažku predaja zálohy. Preto kúpna zmluva, ktorá bola uzavretá s cieľom, aby pohľadávka veriteľa bola v prípade, že nebude dlžníkom vyrovnaná, uspokojená tým, že na veriteľa prejde vlastnícke právo k predmetu kúpnej zmluvy (k prepadnej zálohe), je neplatná.

24. Uvedená otázka teda už bola riešená (vyššie uvedeným rozhodnutím, na ktoré najvyšší súd poukázal i vo svojich ďalších rozhodnutiach (napr. sp. zn. 7Cdo/303/2019, 8Cdo/194/2020 a iné) a odvolací súd sa ani neodklonil od tohto rozhodnutia dovolacieho súdu, pretože rozhodol v súlade s tam vysloveným názorom, s ktorým sa najvyšší súd stotožňuje a nemieni sa od neho odkloniť.

25. Čo sa týka druhej otázky, a to „či je šikanóznym výkonom práva, ktorému v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nie je možné priznať právnu ochranu, ak sa žalobcovia ako dediči začali domáhať vlastníctva k nehnuteľnostiam prostredníctvom žaloby o určenie, že vec patrí do dedičstva, v čase, kedy od prevodu nehnuteľností na žalovaných uplynulo cca 10 rokov, a to až po smrti pána C. G. ako jedného z účastníkov zmlúv“, dovolací súd uvádza nasledovné.

26. Podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávnych vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.

27. Zákonný rámec výkonu práva nespĺňa taký výkon, ktorý bez právneho dôvodu zasahuje do práv a oprávnených záujmov iných alebo je v rozpore s dobrými mravmi. Subjekt vykonávajúci právo musí jeho výkon realizovať v súlade so zákonom, jeho realizácia musí byť primeraná vzhľadom na cieľ, ktorý má byť dosiahnutý (t. j. nesmie ísť o tzv. šikanózný výkon práva) a musí byť v súlade s dobrými mravmi.

28. Právo a povinnosť ako spoločenská kategória sa realizuje v spoločenskom živote, a preto voľnosť výkonu práva je obmedzená rovnakou možnosťou výkonu práva ostatnými subjektmi práva. Výkon práva, ktorý zasahuje bez právneho dôvodu do práv a oprávnených záujmov iných, je prejavom šikanózneho výkonu práva, t. j. ide o výkon práva realizovaného nie za účelom dosiahnutia určitého,

napríklad ekonomického cieľa, ale v úmysle poškodenia (tzv. dolus coloratus) iného subjektu. Takýto výkon práva je v rozpore s absolútnym zákazom vyjadreným v § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Rovnako v rozpore s absolútnym zákazom je výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, za výkon ktorého (konanie contra bonos mores), či už formou právneho úkonu alebo faktickým správaním, rozumieme také konanie, ktoré sa nachádza v elementárnom rozpore s názorom a mienkou prevažnej väčšiny spoločnosti o otázke, aký by mal byť výkon tohto práva, aby dodržiaval a zachovával morálne a etické zásady spoločnosti. Ide najmä o rešpektovanie hodnôt ako slušnosť, poctivosť, morálka a pod. Dobré mravy preto predstavujú určitý materiálny korektív, ktorý je potrebné uplatniť v prípade, ak právne predpisy jeho uplatnenie pripúšťajú, najmä z dôvodu, že do obsahu právnych predpisov nie je možné zapracovať všetky situácie, ktoré život prinesie (Števec, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I. § 1 - 450. Komentár. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, 20-30 s.).

29. Dovolateľmi vymedzené správanie žalobcov, ktorým si uplatňujú svoj nárok na súde bez ďalšieho (a ani v časových súvislostiach danej veci) nie je možné považovať za šikanózný výkon práva. Žalobcovia ako právni nástupcovia pôvodných účastníkov zmluvy (navyše v čase začatia konania pôvodná žalobkyňa 1/ účastníčkou zmluvy bola), pričom nástupníctvo nemôže z pohľadu tohto posudzovania byť na ťarchu žalobcov, sa domáhajú určenia vlastníckeho práva poukazujúc na absolútnu neplatnosť právneho úkonu (na ktorú súd musí prihliadať ex off), a to v lehote do 10 rokov od nadobudnutia vlastníckeho práva žalovanými, t. j. v dobe, kedy žalovaným v tomto zmysle ešte neprislúcha obrana vydržaním.

30. Možno teda uzavrieť, že právne posúdenie žalovanými 1/ a 2/ nastolenej druhej právnej otázky odvolacím súdom bolo správne. Žalovaní napadli dovolaním vecne správny rozsudok odvolacieho súdu. Najvyšší súd preto ich dovolanie ako nedôvodne podané podľa § 448 CSP zamietol.

31. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že v súlade so zásadou úspechu žalobcov v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP) uložil žalovaným povinnosť zaplatiť náhradu trov dovolacieho konania žalobcom v plnom rozsahu. O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným rozhodnutím po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (§ 262 ods. 2 CSP).

32. Podľa § 444 ods. 1 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Najvyšší súd nezistil splnenie podmienok pre odloženie vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou predchádzajúcou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.